

REPUBLIKA HRVATSKA

KOPRIVNIČKO - KRIŽEVAČKA ŽUPANIJA
Upravni odjel za prostorno uređenje,
gradnju, zaštitu okoliša i zaštitu prirode

KLASA:612-07/14-01/9
URBROJ: 2137/1-04/12-15-16

Izvješće o stanju očuvanosti i zaštite prirode na području Koprivničko-križevačke županije za razdoblje 2010. – 2014. godine

Koprivnica, studeni 2015.

UVOD

Prostor Koprivničko-križevačke županije obiluje raznolikošću i bogatstvom očuvanih prirodnih staništa što je rezultiralo bogatstvom svojih divljih životinja i biljaka, u mnogim slučajevima već iščezlih na pojedinim područjima Europske unije. Da gubitak bioraznolikosti znači gubitak sustava na kojem se temelji život koji si ne možemo priuštiti, osobito ne naše gospodarstvo, komentar je na rezultate revizije Europske strategije bioraznolikosti (EU Biodiversity Strategy to 2020, EC 2011.) europskog povjerenika za okoliš, pomorstvo i ribarstvo. Iz rezultata ispitivanja javnog mnijenja na razini Europske unije objavljenih u listopadu 2015. godine, vidljivo je da većinu Europljana brinu posljedice gubitka bioraznolikosti te da su svjesni negativnog učinka koji to može imati na zdravlje ljudi te, na koncu, na naš dugoročni gospodarski razvoj. Ovogodišnje revizijsko izvješće spomenute strategije poručuje o vidljivom napretku u mnogim područjima, ali i o potrebama za mnogo većim nastojanjima država članica da ispune obveze provedbe strategije budući je ugrožena sposobnost prirode da regenerira svoje preopterećene sastavnice – da pročišćava zrak i vodu, osigura oprašivanje usjeva i ograničava posljedice klimatskih katastrofa poput poplava što bi moglo imati nepredvidljive posljedice na društvo i gospodarstvo.

Naglasak je također na širem poimanju koncepta zaštite prirode koji se ne ograničava isključivo na zaštićena područja kao omeđene i ozakonjene očuvane prostorne cjeline, već u znatno širem kontekstu podrazumijeva integriranje održivog gospodarenja u sve privredne sektore, a prostorno gledajući, provođenje zaštitnih mehanizama na cijelom prostoru država, na kopnu i u morima. Ipak, naše zakonodavstvo još uvijek tretira zaštićena područja kao temelj očuvanja biološke raznolikosti, no budući da zauzimaju relativno velik prostorni udio državnog teritorija, okviri održavanja bioraznolikosti su svakako osigurani. Zaštićena područja ujedno su i veliki potencijal socijalnog i gospodarskog napretka iako navedeni potencijal nije prepoznat u pozitivnom smislu već više kao određena kočnica i smetnja „normalnom“ životu. Potrebno je prirodne krajobrazne prepoznati kao bogatstvo kraja i naučiti ih koristiti kao pokretače regionalnog održivog gospodarskog napretka.

Po pitanju praćenja stanja očuvanosti prirode na području Koprivničko-križevačke županije, predmetna je tematika do sada djelomično bila obuhvaćena Izvješćima o stanju okoliša KKŽ, Izvješćima o stanju u prostoru kako i godišnjim Izvješćima o radu Javne ustanove za upravljanje zaštićenim dijelovima prirode na području Koprivničko-križevačke županije.

Cilj izrade ovog Izvješća nije iznova iznositi općenite podatke o zaštićenim područjima već sagledavanje osnovne metodologije upravljanja istima i ukazivanje na izvjesne probleme na terenu koji se mogu unaprijediti ne toliko zahtjevnim mjerama i aktivnostima uz uvjet dopune, usmjerenog utroška raspoloživih sredstava i revizije osnovne dokumentacije.

1. ZAKONODAVSTVO I ORGANIZACIJA ZAŠTITE PRIRODE

Zakonom o zaštiti prirode ("Narodne novine" broj 80/13, u daljnjem tekstu: Zakon), priroda je definirana kao temeljna vrijednost i jedan od najznačajnijih resursa Republike Hrvatske. Prirodne vrijednosti od interesa su za Republiku Hrvatsku i imaju njezinu osobitu zaštitu.

Uz zakonsku regulativu sa pratećim pravilnicima i uredbama, temelj za zaštitu prirode je Nacionalna strategija i akcijski plan zaštite biološke i krajobrazne raznolikosti (u daljnjem tekstu: NSAP) iz koje proizlaze sve smjernice i planirane aktivnosti. U skladu sa predmetnim NSAP-om i Izvješćem o stanju okoliša Koprivničko – križevačke županije iz 2004. godine (Službeni glasnik KKŽ br.6/04) izrađen je Program zaštite okoliša Koprivničko-križevačke županije (Službeni glasnik KKŽ br. 5/06) kojeg je Županijska skupština usvojila 2009. godine, a sadrži smjernice daljnjeg razvoja i zaštite prirode i prirodnih staništa Koprivničko – križevačke županije. Ujedno su prostorno planskom dokumentacijom regionalne i lokalne razine osigurani preduvjeti za održivi razvoj i provedbu kroz planirane mjere, ciljeve i odredbe. Segmentalno se obrađuju područja zaštite staništa, divljih svojti, krajobraznih vrijednosti kao i konkretnih lokaliteta zaštićenih područja po pojedinim jedinicama lokalne samouprave.

Temeljem Zakona u Republici Hrvatskoj postoji 9 kategorija zaštite: strogi rezervat, nacionalni park, posebni rezervat, park prirode, regionalni park, spomenik prirode, značajni krajobraz, park-šuma te spomenik parkovne arhitekture od kojih se na području Koprivničko-križevačke županije nalazi ukupno **15 zaštićenih područja** (5 posebnih rezervata, 1 regionalni park, 4 spomenika prirode, 2 značajna krajobraza, 1 park šuma i 2 spomenika parkovne arhitekture). Uz zaštićena prirodna područja Zakon štiti i područja Ekološke mreže Republike Hrvatske (u daljnjem tekstu: EM ili ekološka mreža) koja su dio europski priznatog područja NATURA 2000 te predstavlja sustav međusobno povezanih ili prostorno bliskih ekološki značajnih područja, koja uravnoteženom biogeografskom raspoređenošću značajno pridonose očuvanju prirodne ravnoteže i biološke raznolikosti. Na području Županije proglašeno je **13 lokaliteta POVS područja**, odnosno **područja očuvanja značajna za vrste i stanišne tipove - POVS i 2 POP područja, područja očuvanja značajna za ptice.**

Sukladno Zakonu, zaštićenim prirodnim područjima i područjem ekološke mreže upravlja **Javna ustanova za upravljanje zaštićenim dijelovima prirode na području Koprivničko-križevačke županije** (u daljnjem tekstu: nadležna Javna ustanova), koja obavlja djelatnost zaštite, održavanja i promicanja zaštićenih područja u cilju zaštite i očuvanja izvornosti prirode, osiguravanja neometanog odvijanja prirodnih procesa i održivog korištenja prirodnih dobara, nadzire provođenje uvjeta i mjera zaštite prirode na području kojim upravlja te sudjeluje u prikupljanju podataka u svrhu praćenja stanja (monitoring) očuvanosti prirode.

PROPISANE PROCEDURE PRILIKOM PROVEDBE ZAHVATA NA ZAŠTIĆENIM PODRUČJIMA I PODRUČJIMA EKOLOŠKE MREŽE

Očuvanje područja ekološke mreže osigurava se uz provođenje postupka **ocjene prihvatljivosti za ekološku mrežu** (u daljnjem tekstu: OPEM postupak) i učinkovitim

upravljanjem područjem ekološke mreže, sukladno odredbama članaka 24. do 51. Zakona i Pravilnika o ocjeni prihvatljivosti za ekološku mrežu („Narodne novine“ br. 146/14).

Postupak OPEM je procedura kojom se ocjenjuje utjecaj plana, programa ili zahvata, samog i s drugim planovima, programima ili zahvatima, na ciljeve očuvanja i cjelovitost područja ekološke mreže. Započinje dostavljanjem urednog zahtjeva koji sadrži podatke o nositelju zahvata i idejno rješenje (sa obaveznim kartografskim prikazom planiranog zahvata), u skladu sa člancima 4. i 5. Pravilnika o ocjeni prihvatljivosti za ekološku mrežu („Narodne novine“ br. 146/14). Uz zahtjev se prilaže upravna pristojba u državnim biljezima u vrijednosti od 70 kn. Postupak se provodi u okviru pripreme namjeravanog zahvata, prije izdavanja akta kojim se odobrava građenje ili drugog potrebnog odobrenja za provedbu zahvata prema posebnom propisu. Ovisno o vrsti i lokaciji zahvata/plana OPEM postupak provodi **Ministarstvo zaštite okoliša i prirode** ili nadležni **Upravni odjel za prostorno uređenje, gradnju, zaštitu okoliša i zaštitu prirode** te o navedenom obavještava javnost i zainteresiranu javnost putem službenih internetskih stranica. Sukladno Zakonu tijekom postupka se traži i mišljenje Hrvatske agencije za okoliš i prirodu (dosadašnji Državni zavod za zaštitu prirode) te se izdaje Rješenje u roku od 30 dana po zaprimljenom urednom zahtjevu.

Uz provođenje zaštite ekološke mreže, po pitanju upravljanja zaštićenim prirodnim područjima i propisivanjem posebnih uvjeta zaštite prirode, staništa, svojti i drugih prirodnih znamenitosti sukladno člancima 143., 144. i 145. Zakona, za zahvate, radnje, znanstvena/stručna istraživanja potrebno je ishoditi **dopuštenje**. Za izdavanje dopuštenja nadležno je Ministarstvo ili Upravno tijelo, a sve prije pokretanja postupka akta kojim se dopušta građenje ili tijekom postupka izdavanja lokacijske dozvole. Ministarstvo je nadležno za područja koja su zaštićena u kategoriji: strogi rezervat, nacionalni park, **posebni rezervat** i park prirode. Dakle navedeno se odnosi za zahvate koja se planiraju provoditi na području zaštićenih posebnih rezervata naše Županije konkretno na području: Velikog Pažuta, Đurđevačkih pijesaka, Crnih jaraka, Dugačkog brda i Malog Kalnika. Za sve ostale kategorije zaštićenih dijelova prirode (područje regionalnog parka Mura-Drava, značajnog krajobraza Kalnik, Čambina i dr.) dopuštenja i uvjete zaštite prirode izdaje i utvrđuje regionalno tijelo nadležno za zaštitu prirode odnosno ovaj **Upravni odjel**. Ujedno pravna i fizička osoba koja namjerava provoditi zahvat na zaštićenom području, a za koji nije potrebno ishoditi akt kojim se odobrava građenje prema posebnom propisu kojim se uređuje gradnja, također je dužna ishoditi **dopuštenje**.

Tijekom pripreme ovog Izvješća, sve jedinice lokalne samouprave su obaviještene o izradi istog te su postavljeni upiti o problematici postupanja i proceduri vezanoj uz zaštitu ekološke mreže i zaštitu prirode. Većina općina se najčešće očitovala da surađuju sa Javnom ustanovom te ujedno da nisu upoznati sa koracima i potrebnim procedurama koje je potrebno provoditi za zahvate koji se nalaze na području EM i zaštićenih područja. Zbog toga, ovo Izvješće ujedno za cilj ima dodatno educirati i informirati potencijalne korisnike prostora, npr. jedinice lokalne samouprave, turističke zajednice, udruge, pravne i fizičke osobe i sve koji na neki način koriste i provode radnje i zahvate na navedenim područjima EM i zaštićenim područjima. Zbog neinformiranosti najčešće dolazi da se radnje provode bez saznanja i suglasnosti Javne ustanove kao i bez provedenih OPEM postupaka i ne ishodjenih dopuštenja što dugoročno može dovesti do degradacije i uništenja prostora i prirodnih znamenitosti zaštićenih područja koje su trenutno još uvijek očuvane i predstavljaju vrijednost osobitog značaja za Županiju. Županijskom razvojnom strategijom ovi prostori su predviđeni kao prostor od osobite važnosti i temelj daljnjeg ruralnog razvoja. Potrebno je napomenuti da

kod prijave projekata na EU financiranja procedure vezane uz zaštitu EM su od iznimne važnosti i ne smije ih se zaobilaziti, u protivnom investitor riskira moguća odbacivanja projekata, već u fazi administrativnih provjera projekata od strane nadležnih tijela.

PODRUČJA EKOLOŠKE MREŽE U KOPRIVNIČKO-KRIŽEVAČKOJ ŽUPANIJI

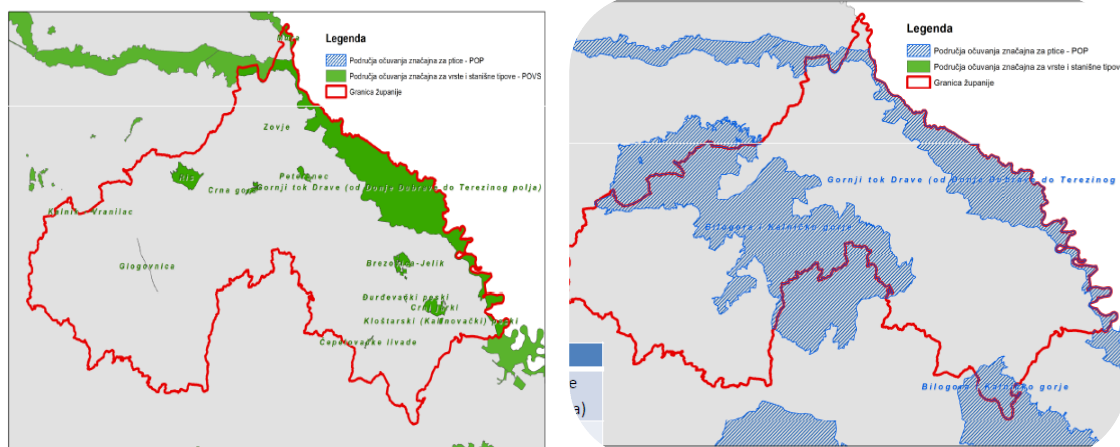
Tijekom posljednjih desetljeća, ljudski je utjecaj postao toliko snažan da se pretvorio u ozbiljnu prijetnju opstanku najvećeg dijela europske prirodne baštine. Raznolikost prirodnih i poluprirodnih staništa u naglom je opadanju, a brojne biljne i životinjske populacije koje ovise o tim staništima smanjuju se i po brojnosti i po području svojega rasprostranjenja. Staništa su sve jače izložena fragmentaciji tj. cjeplanju na izolirane «otoke» koji nisu u stanju dugoročno opstati, naročito s obzirom na sve intenzivniji pritisak od različitih ljudskih aktivnosti. Prilikom predlaganja i uspostavljanja Ekološke mreže Republike Hrvatske, a prije ulaska u Europsku uniju, Uredbom o ekološkoj mreži („Narodne novine“ br. 109/07) bila su evidentirana 22 lokaliteta sa područja Koprivničko-križevačke županije. Nakon revizije svih područja i nakon ulaska u EU sukladno novoj Uredbi o ekološkoj mreži („Narodne novine“ br. 124/13 i 105/15) broj lokaliteta je smanjen na 15 te su navedene lokacije prikazane u tablici br. 1. Popis lokaliteta ekološke mreže unutar granica Koprivničko-križevačke županije.

Tablica 1: Popis lokaliteta ekološke mreže unutar granica Koprivničko-križevačke županije

A. Područja očuvanja značajna za ptice - POP			
1. HR1000008 Bilogora i Kalničko gorje			
2. HR1000014 Gornji tok Drave (od Donje Dubrave do Terezinog polja)			
B. Područja očuvanja značajna za vrste i stanišne tipove - POVS			
1.	HR2001416 Brezovica-Jelik	2.	HR2001320 Crna Gora
3.	HR2000570 Crni jarki	4.	HR2001404 Glogovnica
5.	HR2000364 Mura	6.	HR2001319 Ris
7.	HR2001002 Čepelovečke livade	8.	HR2000368 Peteranec
9.	HR2000572 Kloštarski (Kalinovački) peski	10.	HR2000571 Đurđevački peski
11.	HR2001318 Kalnik - Vranilac	12.	HR2000672 Zovje
13.	HR5000014 Gornji tok Drave (od Donje Dubrave do Terezinog polja)		

Izrada: Upravni odjel za prostorno uređenje, gradnju, zaštitu okoliša i zaštitu prirode, siječanj 2015. godine

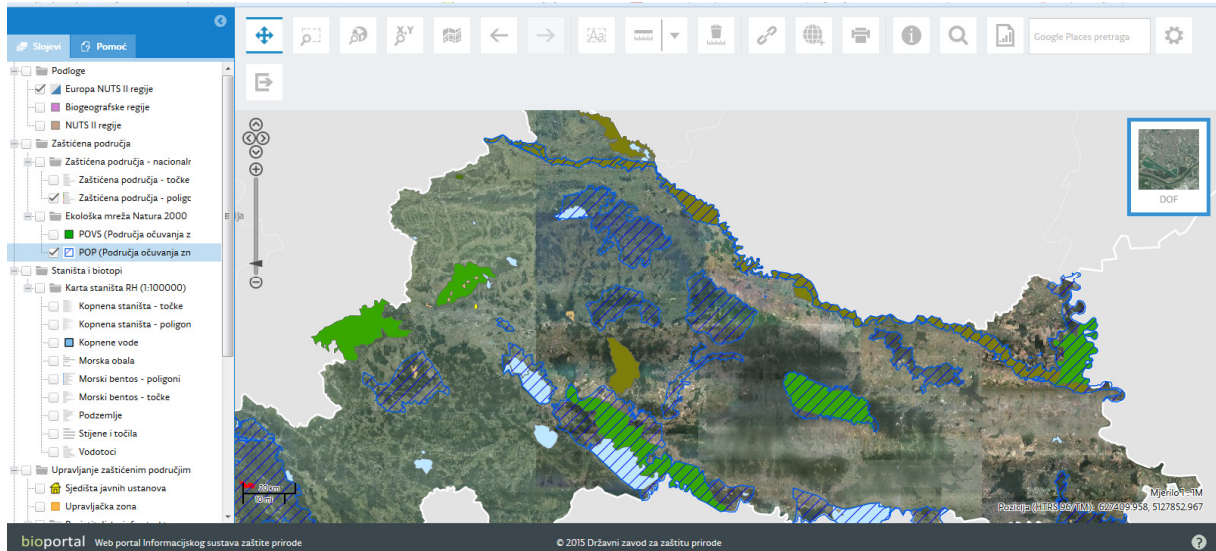
Slika 1: Izgled kartiranih POVS područja – 13 lokaliteta (zeleno) i POP područja (plavo)

Izrada: Državni zavod za zaštitu prirode, 2014. godina, link: www.dzpz.hr

Kako bi se ulagači, odnosno potencijalni korisnici prostora EM mogli lakše snalaziti i za planirane zahvate utvrditi da li se nalaze unutar ili u blizini EM moguće je korištenje Internet preglednika koji se nalazi na službenim stranicama Hrvatske agencije za okoliš i prirodu u pregledniku Informacijskog sustava zaštite prirode na linku <http://www.bioportal.hr/gis/> koji pruža sve moguće informacije o pojedinim lokalitetima.

Slika 2: Fragment prikaza iz preglednika ISZP Bioportala

Izvor: link <http://www.bioportal.hr/gis/>, listopad 2015. godine

2. SKRAĆENI PREGLED ZAŠTIĆENIH PODRUČJA

Detaljniji pregled zaštićenih područja iznesen je višekratno tijekom predstavljanja izvješća o radu nadležne Javne ustanove te u okviru prostorno-planskih dokumenata, dok je prikaz stanja u razdoblju prije desetak godina s naglascima na osnovne probleme iznijet i u *Izvješću o stanju okoliša 2000. - 2004.* ("Službeni glasnik" br. 6/04). U kategoriji **posebnog rezervata**, područja u kojem je posebno izražen jedan ili više neizmijenjenih sastojaka prirode, a osobitog je znanstvenog značaja i namjene registrirani su i **Đurđevački pijesci**. Posebni rezervati, za razliku od ostalih zaštićenih područja, jedina su područja državnog značaja unutar Županije. Prostiru se istočno od Đurđevca, a zauzimaju površinu od 19,5 ha. Zaštićeni su u kategoriji geografsko – botaničkog rezervata s ciljem zaštite i opstanka staništa osebujne vegetacije pijeska endemične biljne zajednice trave sivkaste gladice i vlasulje bradice (*Corynephero – Festucetum vaginate croaticum Sokl., 1942.*).

Posebni botanički rezervat **Mali Kalnik** smješten je unutar veće zaštićene cjeline značajnog krajobraza Kalnik. Svrha njegove zaštite je očuvanje vrijednosti vegetacije stijena, što je rezultat specifičnog reljefa, sastava tla, klime, ekspozicije i hidroloških odnosa. Rezultat svega je prisutnost brojnih mediteranskih alpskih i pontskih biljaka. Botaničke vrijednosti Malog Kalnika nadopunjuju slikovite vizure kamenih ostataka srednjovjekovno utvrđenog Starog grada koji su smješteni na vrhu klisure i zaštićeni kao spomenik kulture.

Posebni šumski rezervat **Dugačko brdo** je stoljetna mješovita šuma bukve i hrasta kitnjaka, smještena na 250 m/nv. Prostire se po obroncima Bilogore i ima reprezentativan značaj kao dio turističko-rekreativne i lovne zone Koprivnice. Unutar rezervata se nalazi trajna ekološka ploha, tipa sekundarne prašume u kojoj su dopuštene aktivnosti samo u

znanstvene svrhe. Na području Županije se nalazi još jedan šumski rezervat **Crni jarki**. Joša na ovim zamočvarenim reliktnim biotopima gradi čiste sastojine s dugoklasim šašem (asocijacija *Cariceto elongate – Alnetum europaeum* Glavač.). Ova reliktna šumska zajednica sa prirodnoznanstvenog gledišta je značajna u europskim razmjerima. Unutar rezervata postoje trajne ekološke plohe sa minimalnim čovjekovim intervencijama samo u znanstvene svrhe (sekundarna prašuma).

Ornitološki rezervat **Veliki Pažut** predstavlja aluvijalno područje koje se nalazi u blizini naselja Legrad na sutoku rijeke Mure u Dravu. Karakterizira ga ispresijecanost kanalima, starim rukavcima, mrtvicama te niz močvarnih staništa i poplavnih ritskih šuma vrbe i topole. Predstavlja bogatstvo staništa koja su od iznimne važnosti za migracije, gniježđenje i zimovanje velikog broja ptičjih vrsta te omogućuje život i mnogim drugim životinjskim vrstama pružajući im nesmetan razvoj i mir.

Park šuma je prirodna ili sađena šuma, veće pejzažne vrijednosti, namijenjena odmoru i rekreaciji, unutar kojeg su dopuštene samo aktivnosti njenog održavanja. Na području Županije, u toj kategoriji je zaštićena šumska sastojina Župetnica i predstavlja "pluća" grada Križevaca. Pripadaju joj prirodne sastojine asocijacije miješane šume hrasta kitnjaka i običnog graba (*Quercus – Carpinetum croaticum* Horv.) i asocijaciji crne joha (*Alnetum glutinosae* Rauš). Predviđena je izgradnja arboretuma.

U kategoriji **značajni krajobraz** na području Županije, zaštićeno je područje planine **Kalnik**. Karakteriziraju ga brojne raznolikosti reljefa, njegova specifična građa i posebnosti mikroklima što rezultira bogatstvom i specifičnošću biljnih zajednica koje rastu na tom lokalitetu (30-ak vrsta kaćunovica por. *Orchidaceae* govori o bogatstvu staništa i osebujnosti vegetacije). Od zaštićenih biljnih vrsta u Republici Hrvatskoj, na Kalniku ih je nazočno barem 13. Radi slabe istraženosti životinjskog svijeta, broj zaštićenih vrsta Kalnika nije poznat. U istoj kategoriji je zaštićen i barski ekosustav **Čambina** koji se razvio iz nekadašnjeg dravskog meandra uz lijevu obalu Drave. Cilj zaštite je sačuvati taj vodeni ekosustav potkovastog oblika sa svom njegovom raznolikošću flore i faune i specifičnosti i brojnosti ekoloških niša. Predstavlja oazu sačuvane prirode Podravine te privlačno mjesto za posjetitelje, turiste i istraživače.

Skupina stabala hrasta lužnjaka (*Quercus robur* L.) smještenih u parku koji okružuje zgradu Šumarije Repaš, proglašena je **spomenikom prirode**. Svrha zaštite je očuvati ova stara stabla hrasta lužnjaka (4 primjerka) koji se smatraju najstarijim primjercima stabala te vrste, ne samo u Podravini nego i mnogo šire. Pojedinačna starost tih hrastova procjenjuje se na 370 godina, a karakterizira ih izuzetna ljepota i upečatljiv izgled. Zbog očuvanja biološke i krajobrazne raznolikosti Republike Hrvatske, a tako i Koprivničko-križevačke županije, **livade u Zovju** pokraj Đelekovca su proglašene spomenikom prirode. Svrha zaštite je očuvati ovaj mali lokalitet (1 ha) vlažne livade košanice koja predstavlja jedno od rijetkih staništa dviju vrsta leptira livadnih plavaca. Veliki livadni plavac (*Maculinea teleius* L.) i Zagasiti livadni plavac (*Maculinea nausithous* L.) spadaju u najugroženije i najranjivije europske vrste danjih leptira i leptira općenito. U toj kategoriji je zaštićeno i **staro stablo pitomog kestena** (*Castanea sativa* L.) koji su nalazi u okolici Koprivnice u naselju Močile. Svojom raskošnom krošnjom i krupnim cvjetnim resama krase okružje crkve te predstavlja dekorativnu, estetsku i edukativnu vrijednost ovog kraja, a ujedno i značajnu prirodnu rijetkost Županije. U Novigradu Podravskom je u istoj kategoriji, zbog izuzetne estetske i povijesne vrijednosti zaštićeno višestoljetno **staro stablo lipe** (*Tilia platyphyllos* L.). Slijedom razvoja događaja, starosti drveta kao i bolesti uslijed vremenskih neprilika tijekom 2014. godine je stablo udarcem groma srušeno. Na lokaciji srušenog stabla su održane likovne

kolonije kako bi se sačuvala uspomena na stablo izrađena je skulptura od donjeg dijela stabla lipe. Za lokalitet je potrebno provesti proceduru brisanja iz evidencije zaštićenih područja prirode.

Tablica 2: Popis zaštićenih područja prirode sa navedenim važećim dokumentima zaštite prirode za potrebe upravljanja zaštićenim područjima u Koprivničko-križevačkoj županiji

Kategorija zaštite	Naziv zaštićenog područja	Godina zaštite	Površina zaštićenog područja (ha)	Mjere zaštite	Grad/Općina u kojoj se zaštićeno područje nalazi
Posebni rezervat	Posebni geografsko-botanički rezervat Đurđevački pijesci	1963.	19,5	Mjere zaštite za „Posebni (geografsko-botanički) rezervat Đurđevački pijesci“ „Službeni glasnik KKŽ“ broj 10/99	Grad Đurđevac
	Posebni ornitološki rezervat Veliki Pažut	2011.	571	Mjere zaštite za „Posebni zoološki rezervat Veliki Pažut“ „Službeni glasnik KKŽ“ broj 3/99	Općina Legrad
	Posebni rezervat šumske vegetacije Crni jarki	1992.	72,23	-	Općina Kalinovac
	Posebni rezervat šumske vegetacije Dugačko brdo	1973.	10,91	Mjere zaštite za Posebni rezervat šumske vegetacije Dugačko brdo „Službeni glasnik KKŽ“ broj 2/02	Općina Sokolovac
	Posebni botanički rezervat Mali Kalnik	1985.	5,35	-	Općina Gornja Rijeka, Općina Kalnik
Regionalni park	Regionalni park Mura-Drava	2011.	Ukupna površina: 87.680,52 Površina u KKŽ: 16.780,85	-	Općine: Drnje, Đelekovec, Ferdinandovac, Gola, Hlebine, Legrad, Molve, Novo Virje, Peteranec, Podravske Sesvete
Spomenik prirode	Skupina stabala hrasta lužnjaka smještenih u parku koji okružuje zgradu Šumarije Repaš	1998.	-	Pravilnik o mjerama zaštite spomenika prirode: sedam stabala hrasta lužnjaka (<i>Quercus robur</i> L.) koji se nalaze u parku koji okružuje zgradu šumarije Repaš na katastarskoj čestici br. 2219 k.o. Ždala „Službeni glasnik KKŽ“ broj 12/98	Općina Gola
	Mali zoološki lokalitet livade u Zovju kod Đelekovca		1	Mjere zaštite Spomenik prirode: Mali zoološki lokalitet livade u Zovju kod Đelekovca „Službeni glasnik KKŽ“ broj 1/01	Općina Koprivnički Ivanec
	Staro stablo pitomog kestena (<i>Castanea Sativa</i>) u Močilama	2001.	-	Mjere zaštite za Spomenik prirode: Staro stablo pitomog kestena (<i>Castanea sativa</i>) „Službeni glasnik KKŽ“ broj 14/01	Grad Koprivnica
	Staro stablo lipe (<i>Tilia</i> L.) u Novigradu Podravskom	2002.	-	Mjere zaštite za Spomenik prirode: Staro stablo lipe (<i>Tilia</i> L.) koje se nalazi u parku „Pod lipama“ u Novigradu Podravskom „Službeni glasnik KKŽ“ broj 6/02	Općina Novigrad Podravski
Značajni krajobraz	Značajni krajobraz Kalnik	1985.	Ukupna površina: 4.046,99 Površina u KKŽ: 2.787,84	-	Grad Križevci, Općina Gornja Rijeka, Općina Kalnik, Općina Sveti Petar Orehovec
	Značajni krajobraz Čambina	1999.	49,7	Mjere zaštite za „Zaštićeni krajolik Čambina“ „Službeni glasnik KKŽ“ broj 7/00	Općina Gola, Općina Novo Virje

				Dopuna mjera zaštite za zaštićeni krajolik Čambina „Službeni glasnik KKŽ“ broj 5/03	
Park šuma	Park šuma Župetnica	1983.	62,33	-	Grad Križevci
Spomenik parkovne arhitekture	Spomenik parkovne arhitekture Park kraj poljoprivredne škole u Križevcima	1971.	1,4	-	Grad Križevci
Spomenik parkovne arhitekture	Spomenik parkovne arhitekture Park kraj Osnovne škole „Vladimir Nazor“ u Križevcima	1971.	1,3	-	Grad Križevci

Izrada: Upravni odjel za prostorno uređenje, gradnju, zaštitu okoliša i zaštitu prirode, listopad 2015. godine.
Izvor: Javna ustanova za upravljanje zaštićenim dijelovima prirode na području KKŽ, listopad 2014. godine

Spomenik parkovne arhitekture predstavlja artificiozno oblikovani prostor koji ima veću estetsku, stilsku, kulturno-povijesnu ili znanstvenu vrijednost. U ovoj kategoriji su zaštićeni **park kraj OŠ Vladimir Nazor u Križevcima i park kraj Poljoprivrednog učilišta u Križevcima**. Parkovi su oblikovani u slobodnom stilu, a obiluju mnoštvom specifičnih vrsta stabala, gdje pojedina starost stabala iznosi i preko 130 godina te imaju estetsku, kulturno-povijesnu i hortikulturnu vrijednost.

Jedan od najdužih koridora nizinskih rijeka u Europi proglašen je zaštićenim 10. veljače 2011. Uredbom Vlade Republike Hrvatske u kategoriji **Regionalnog parka Mura-Drava** (http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2011_02_22_471.html) na prostoru čak 5 hrvatskih županija. Područje Regionalnog parka u većoj se mjeri podudara s područjem proglašene ekološke mreže *HR5000014 Gornji tok Drave (od Donje Dubrave do Terezinog polja)* kao Područja očuvanja značajna za vrste i stanišne tipove – skrać. POVS područje te područjem očuvanja značajnim za ptice – skrać. POP područje *HR1000014 Gornji tok Drave (od Donje Dubrave do Terezinog polja)*. Isto tako, područje se preklapa i sa prekograničnim *Rezervatom biosfere Mura-Drava-Dunav* između Republike Hrvatske i Republike Mađarske proglašenim u srpnju 2012. godine od UNESCO-a, na 24. sjednici Međunarodnog koordinacijskog vijeća Programa Čovjek i biosfera (MaB). Ovaj Rezervat drugo je područje Republike Hrvatske uključeno u ovu mrežu, nakon Velebita proglašenog 1977. godine. Rezervat biosfere Mura-Drava-Dunav prepoznat je kao poplavni riječni ekosustav koji ima visoku biološku i krajobraznu raznolikosti te bogatu geološku i kulturno-tradicijsku baštinu. Značaj ovog područja predstavlja veliki broj ugroženih životinjskih i biljnih vrsta, rijetke poplavne šume, riječni otoci, te šljunčane i pješčane obale rijeka uz koja se nalaze gnjezdilišta ugroženih ptica: orla štekavca, crne rode, male čigre i drugih.

Moguće je zaključiti da je prepoznavanjem područja toka rijeke Drave i njenog pridravskog prostora kao iznimno vrijednog zaštite u čak tri kategorije, osigurana i stvarna zaštita pojedinih lokaliteta koji su u sklopu proglašene zaštite, no samo proglašenje je tek formalni okvir nakon kojeg treba propisati mjere zaštite i plan upravljanja za ostvarivanje dugoročnih ciljeva za područje Regionalnog parka. Kako ovaj riječni ekosustav predstavlja svojevrsni raritet u europskim razmjerima i reprezent je stanja sličnih nekadašnjih europskih ekosustava koji su uslijed naleta gospodarskog iskorištavanja hidropotencijala rijeka, u potpunosti izgubili svoja prirodna obilježja, izvornost i tradicionalni način života uz rijeku. Pri upravljanju područjem Regionalnog parka nužna je trajna međužupanijska suradnja svih pet nadležnih županija integrirana određenom zajedničkom upravljačkom inicijativom i jedinstvenim planom upravljanja.

3. OSVRT NA STANJE ZAŠTIĆENIH DIJELOVA PRIRODE S OCJENOM DOKUMENTACIJE I PREPORUKAMA ZA UNAPRJEĐENJE STANJA

Očuvanje vrsta i stanišnih tipova u svojoj njihovoj raznolikosti jedan je od osnovnih ciljeva zaštite prirode, navedeno je u *Analizi stanja prirode u RH 2008-2012. godine*, izrađenoj od Državnog zavoda za zaštitu prirode (danas Hrvatske agencije za zaštitu okoliša i prirode). Upravljanje zaštićenim područjima provodi se na temelju planova upravljanja za razdoblje od deset godina, propisano je Zakonom o zaštiti prirode (čl. 138), uz suglasnost Ministarstva i prethodnog mišljenja Hrvatske agencije za okoliš i prirodu. Planovi upravljanja nisu izrađeni za zaštićena područja na području Koprivničko-križevačke županije te ih je potrebno što prije izraditi. Jednostavan pristup ovoj problematici (dostupan na stranicama nekadašnjeg Državnog zavoda za zaštitu prirode):

- Plan upravljanja je javni i radni materijal Javne ustanove koja upravlja zaštićenim područjem;
- u njemu su uvaženi stavovi dionika;
- u njemu je jasno opisano upravljanje zaštićenim područjem u slijedećih 5-10 godina;
- može biti različito detaljno razrađen, ovisno o mogućnostima i potrebama;
- važno je da bude napisan jasno i jednoznačno kako bi se mogao provoditi te pratiti uspješnost njegove provedbe;
- **Plan upravljanja je pomoć, a ne problem!** On je "šalabahter" za upravljanje zaštićenim područjem – olakšava metodologiju u smislu da je poznato što je točno potrebno raditi, kako, kada i zašto kako bi za tako planski razrađene aktivnosti lakše ostvarili potrebna sredstva i podršku!

Preporuka Hrvatske agencije za okoliš i prirodu je **izrada objedinjenog plana** upravljanja za sva zaštićena područja u Koprivničko-križevačkoj županiji sukladno čl. 138, stavku 8., uključujući i područja ekološke mreže (u daljnjem tekstu: područja EM), prema čl. 57. Zakona o zaštiti prirode. Donošenje može otežati nedonošenje provedbenih propisa te je praksa izrade godišnjih programa, dok još dugoročnog plana upravljanja nema.

Za posebne rezervate, područja od državnog značaja kojih je u ovoj Županiji ukupno pet, Zakonom je predviđena izrada Pravilnika o zaštiti i očuvanju te za posebni rezervat šumske vegetacije Crni jarki zaštićen 1992. i posebni botanički rezervat Mali Kalnik zaštićen 1985. godine nisu u vrijeme proglašenja zaštite doneseni navedeni akti koji propisuju mjere zaštite. Ovaj propust trebalo bi danas nadoknaditi.

Analizom postojećih dokumenata izdanih od Javne ustanove za upravljanje zaštićenim prirodnim vrijednostima Koprivničko-križevačke županije, dokumenata područja zaštite prirode nacionalne razine, zakonskih obveza te izvidom stanja na terenu (X/2015), predlažemo određene mjere za unaprjeđenje aktualnog stanja zaštićenih područja od kojih neka alarmiraju na poduzimanje djelotvornijih mjera zaštite. Razlozi postupnog umanjavanja prirodnih osobitosti zbog kojih su prvotno stekla status zaštite tj. propadanja zaštićenih područja dijelom su zbog manjkavih, nerevidiranih ili nepostojećih mjera planskog i ciljanog upravljanja, zbog nedjelovanja ili pogrešnog djelovanja poput unošenja inkompatibilnih sadržaja ili zbog novih ekoloških prilika uzrokovanih dodatnim čovjekovim utjecajem u okolnom području. Samo postojanje kvalitetnih mjera zaštite i korištenja zaštićenih prostora, naročito u uvjetima ograničenih financijskih sredstava, ne osigurava zadovoljavajuće stanje na terenu ukoliko se ne provodi **planski i ciljano**, s jasno određenim **prioritetima** (već na razini **odabira područja djelovanja**) i akcijama od osobitog interesa za sprječavanje daljnjeg gubitka dijelova staništa. Dakle, sugestija je razlučiti prioritete od manje značajnih **područja**

djelovanja, a isto tako i aktivnosti (npro. monitoringu cjelovitog područja i statusa vrsta dati prednost pred monitoringom pojedinih vrsta), naročito kad se radi o nekoj vrsti ugroženosti staništa.

Očuvanje vrijednih stanišnih tipova, osobito onih ugroženih i prioriternih za EU, trebalo bi biti osnovno polazište i svrha same zaštite na svim razinama, tako i lokalnoj, a radi očuvanja ciljanih vrsta koje tu obitavaju. Tako bi i područja čiji su stanišni tipovi evidentirani kao **ugroženi i rijetki stanišni tipovi**, trebali imati **prioritet** u provođenju hitnih sanacijskih mjera radi vraćanja zadovoljavajućeg statusa područja ugroženog dugotrajnim neprovođenjem mjera ili provođenjem mjera koje nisu dale očekivane rezultate i dovele do statusa ugroženosti. Pojednostavljeno, potrebna je promjena pristupa upravljačkim aktivnostima, osobito na području Posebnog rezervata Đurđevački pijesci (i kalinovačkih pijesaka lokaliteta Draganci, koji na žalost nisu zaštićeni u strožoj kategoriji zaštite osim kao dio ekološke mreže) te najugroženijih malih vodenih lokaliteta, nekadašnjih rukavaca rijeke Drave unutar Regionalnog parka Mura-Drava, sve ujedno zaštićeno i kao područje EM.

OCJENA STANJA ZAŠTIĆENIH PODRUČJA

Izvješće iznosi osnovnu ocjenu očuvanosti područja prirode zaštićenih u različitim kategorijama zaštite kako je prikazano u tablici br. 2. (str. 7.) popisa zaštićenih područja, pri čemu treba napomenuti da nije moguće dati jedinstvenu ocjenu stanja svih zaštićenih područja. Pojedina su područja održavana kvalitetnije ili jednostavno nisu bila izložena raznim negativnim ekološkim utjecajima poput sukcesije vegetacije ili umjetnog unosa organske tvari. Pojedina područja su zbog svoje prirode sklona relativno brzim procesima napredovanja vegetacije te zahtijevaju veće napore za održavanje statusa pri kojem su stekli zaštitu (manje vodene površine uz tok rijeke Drave). Isto tako, Izvješće ne zadire u dublju analizu zastupljenosti pojedinih stanišnih tipova ni vrsta budući je iz dostupne objavljene dokumentacije i Godišnjih programa rada nadležne Javne ustanove evidentno nepostojanje monitoringa pa tako i rezultata provedenih istraživanja u obliku stručnih elaboracija koje prikazuju stanje vrsta i biotopa na osnovu kojih bi se stanje moglo relevantno ocijeniti.

Gledajući iz perspektive prosječnog posjetitelja koji nastoji upoznati prirodne osobitosti Županije ili je potpuno neinformiran te prvog dojma kojeg dobiva ulaskom na neko zaštićeno područje, moguće je dati načelnu ocjenu da svim zaštićenim područjima manjka određen unificiran oblik informativnih ploča sa prepoznatljivim logom Javne ustanove, koje se postavljaju na ulazu u zaštićeno područje. Većinom nedostaje informacija tko je nadležan za upravljanje područjem. Na nekim područjima, poput primjerice značajnog krajobraza Kalnik, svakako ne nedostaje različitih oblika obavijesnih ploča pojedinih korisnika ovog prostora od čega su neke i povijesnog značaja te ih ne bi trebalo uklanjati, već samo redovno obnavljati. Ponekad je zbog velikog broja informativnih tabli raznih korisnika smještenih na proizvoljno smještenim točkama teško razlučiti tko je zapravo nadležan za održavanje i upravljanje prirodnim vrijednostima tog područja – da li je to turistička zajednica, ribiči, planinari ili biciklisti? Ujedno, kao i na gotovo svim zaštićenim područjima, nedostaje informativna ploča koja sadrži podatke, osim o upravljanju od nadležne Javne ustanove, razlozima i datumu zaštite, mjerama zaštite ukoliko su iste propisane te edukativne upute o radnjama koje nisu dopuštene na prirodnom području s upozorenjem o preporučenom načinu ponašanja i kretanja skupina i pojedinaca kroz lokalitet, kontakt brojevima telefona nadležne Javne ustanove i sl. Na prvi pogled ne toliko značajan, ovaj detalj daje prvi dojam posjetitelju i upućuje ga na što obratiti pozornost, ali ima i mnogo značajniju ulogu preventivnog

karaktera jer predstavlja za sada jedino direktno upozorenje da se radi o području od posebnog značaja. Tako info-table služe i u sprječavanju nepoželjnih radnji i ponašanja što je osobito važno u okolnostima nepostojanja službe/osposobljenog čuvara prirode za terensko izviđanje. Tom jednostavnom metodom moguće je uvelike smanjiti moguće negativne utjecaje, osobito nenajavljenih posjetitelja koje sama Javna ustanova ističe kao velik problem. Nedovoljno istaknuta, oštećena ili nepotpuno sadržajno izrađena informativna ploča dijelom ostavlja dojam nedovoljne uređenosti i brige nad upravljanim područjem. Table sadržaja "*posjećivanje na vlastitu odgovornost*" postavljenu kao na Đurđevačkim pijescima, ne ostavljaju dojam dobrodošlice i nisu primjerene na zaštićenim područjima, bez obzira tko ih je i s kojim razlogom postavio. Ukoliko na području postoje neki elementi opasni po posjetitelje, poput trenutno ne baš najboljeg stanja vidikovca, rizike treba ukloniti ukoliko je moguće sanacijom, ne postavljanjem upozorenja koja odbijaju naklonost posjetitelja.

Uz osnovnu obavijesnu, poželjno je dodati i edukativne ploče koje upućuju na najzanimljivije vrste i stanišne tipove zaštićenog područja, a moguće je i korištenje servisa mobilnih aplikacija za dodatno educiranje o području, zajedno s prikazom turistički atraktivnih punktova. Već postavljene panele za obavijesti, tamo gdje pristup i vidljivost dozvoljava, moguće je iskoristiti i sa poledine (primjer na lokalitetu Đurđevački pijesci). Na području nije označeno mjesto za prikupljanje otpada.

Na većini područja zamijećena je uznapredovala sukcesija vegetacije koja je osobito izražena na vodenim, močvarno-barskim ekosustavima poput bare Ješkovo i Čambina. Status zaštite područja procjenjuje se kao ugrožen budući se područje ekološki značajnog minimuma otvorene vodene površine zamjetno smanjuje, dno taloži detritusom, smanjuje dubina vode, a obraštaj obalnih dijelova je gust i proširen prema središnjem dijelu vodene površine. Ukoliko se ne započnu provoditi invazivnije mjere djelomičnog uklanjanja vegetacije i izmuljivanja te bolje integracije športsko-rekreativnih aktivnosti ribolovnih društava (za koje je na Čambini izdano koncesijsko odobrenje) po pitanju unosa neautohtonih ribljih vrsta i organske tvari zbog prihrane, pretpostavka je da će ovakva područja u relativno kratkom razdoblju, postupno u potpunosti obrasti te na kraju potpuno izgubiti svojstva zbog kojih su proglašena zaštićenim. Ista ribolovna društva, zajedno s Općinom te šumarima trebala bi nalaziti interes za aktivno sudjelovanje u akcijama sanacije, odnosno održavanja statusa zaštite.

Među najugroženija područja, također se ubrajaju i već spomenuta nacionalno jedinstvena pješčana područja Posebnog rezervata Đurđevački pijesci te područje Kalinovačkih pijesaka (u evidenciji ekološke mreže vodi se pod nazivom Kloštarski peski), kao moguće još reprezentativniji lokalitet specifičnih endemičnih pješčarskih biljnih zajednica trava vlasulje bradice i sive gladice. To je područje u razdoblju prije nego je eksploatacija pijeska uništila gotovo zadnje ostatke područja, zbog tipičnijeg sastava endemične biljne zajednice kontinentalnih pijesaka i bez tolikog utjecaja invazivnih vrsta kao kod Đurđevačkih, bilo moguće znatno jednostavnije održavati i očuvati kao reprezentativno područje jedinstveno u europskim razmjerima. Na žalost, tijekom nekoliko zadnjih desetljeća prepoznato je samo u gospodarskom, ne i ekološkom smislu, a zaštićeno jedino putem prostorno-planske dokumentacije Županije te, tragom toga i Općine Kalinovac. Stjecanju statusa zaštićenog područja za Kloštarske (Kalinovačke) peske nije doprinjelo ni svrstavanje u prioritetne strateške ciljeve prve Strategije i akcijskog plana zaštite biološke i krajobrazne raznolikosti Republike Hrvatske (skrać. NSAP, "Narodne novine" br. 81/99).

Kad je riječ o izuzetno vrijednim i rijetkim staništima na nacionalnoj i europskoj prema popisu koji obuhvaća ugrožene i rijetke stanišne tipove od nacionalnog i europskog

značaja na području Republike Hrvatske, stanišni tip *suhih travnjaka* (oznake C.3.), odnosno *Panonskih otvorenih travnjaka na pijescima* (C.3.2.1.), *travnjaci duguljaste gladice i vasulje bradice* (C.3.2.1.1.) ugrožen je i rijedak na području EU te spada u **prioritetne prirodne stanišne tipove**. Njima na području Europske unije prijete nestanak i za njihovo je očuvanje EU posebno odgovorna obzirom na minimalne razmjere njihovog prirodnog areala zastupljenog na teritoriju EU u okviru Natura 2000 područja. Područje posebnog rezervata, a isto tako i područja Kloštarskih (Kalinovački) peski unutar ekološke mreže predstavnici su, dakle, u nacionalnim razmjerima, vrlo malog prirodnog areala spomenutog stanišnog tipa koje je ugroženo zbog regresije i nadiranja nepješčarske vegetacije kao posljedice raznih ekoloških čimbenika, a pri čemu dosadašnje mjere zaštite nisu u potpunosti bile učinkovite. Slijedom navedenog, područje Đurđevačkih i Kloštarskih (Kalinovački) peski zaslužuje ulaganje dodatnih napora za učinkovitije očuvanje.

Prijedlog je izvršiti stručnu re-valorizaciju kroz monitoring prostora Đurđevačkih pijesaka s revizijom aktualnih mjera. U smislu interventnih mjera za održanje područja u prvom redu je jednostavno moguće izraditi akcijski plan za svojevrsnu edukativno-sanacijsko-promotivnu aktivnost koja ne iziskuje velika novčana sredstva i temelji se na uključivanju lokalne zajednice, prvenstveno škola, komunalnih poduzeća i raznih korisnika prostora u održavanje terena najjednostavnijim metodama selektivnog iskorjenjivanja nepoželjne vegetacije. Slične akcije volonterske prirode provedene su osamdesetih godina i kroz određeno razdoblje rezultirale zadovoljavajućim stanjem. Tome svakako treba prethoditi osnovna edukacija učenika i njihovo upoznavanje sa biljnim i životinjskim svijetom te značajem područja radi izbjegavanja dodatnih šteta nekontroliranim kretanjem ili pogrešnim radnjama. Radove na terenu treba provoditi pod strogim nadzorom i s manjim skupinama učenika, najviše dva do tri razreda starijih dobnih skupina osnovnih škola. Ukoliko se rezultati akcije naknadno prezentiraju te uključe i drugi dionici, uređenje terena se može pretvoriti u zanimljivu edukativnu školu u prirodi i manifestaciju promocije sinonima prepoznatljivosti đurđevačke Podravine, nekadašnje tzv. "Hrvatske Sahare", s uključenjem tradicijskih elemenata kulturne baštine lokalnog kraja. Pri tome je i usvajanje važnosti brige za vrijednosti autohtonog prostora nemjerljiv doprinos izgradnji školske populacije.

Od najuočljivijih detalja na području Posebnog rezervata Đurđevačkih pijesaka koje je manjim zahvatima moguće korigirati ističe se nužnost zamjene ili popravka oštećenih informativnih ploča, postojeće dopuniti, a bolje istaknuti informacijske table s oznakama ugroženosti najtipičnijih vrsta zaštićene biljne zajednice, sada nedovoljno istaknute. Budući gotovo nema podataka o životinjskom svijetu pijesaka, dopuniti podatke na info-tablama, a postojeći puteve kretanja posjetitelja potrebno je jasnije označiti, zajedno s plohom koja se intenzivnije održava uz napomene o potrebi ograničenog kretanja samo označenim stazama zbog osjetljivosti prisutne flore. Stanje vegetacije je promjenjivo na godišnjoj razini te je preporuka na ulazu napraviti info-punkt sa fotografijama ciljanih vrsta. Postojeće mjere zaštite treba, ističe se, revidirati uz donošenje plana upravljanja/održavanja područja. Pokušati ponoviti reintrodukciju crnkaste sase, kao jedne od iščezlih tipičnih vrsta ovog područja.

Većina spomenutih napomena vrijedi i za ostala zaštićena područja. Tako je informacije o zaštiti, sastavu vrsta, načinu upravljanja i dr. potrebno dodati i na područjima spomenika parkovne arhitekture u Križevcima. Ujedno, u vrijeme terenskog izvida zamijećeno je neredovito uklanjanje sasušenih otpalih grana na manjem dijelu parka dok je većim dijelom park u zadovoljavajućem stanju, koliko je moguće zamijetiti bez dodatne stručne analize i konzultacije stručnjaka područja krajobrazne arhitekture. U slučaju gubitka pojedinih stabala preporuka je (koja vrijedi i za ostale parkovne površine u naseljima koja nisu zaštićena, uključujući i Županijskim prostornim planom zaštićenog područja parka u središtu Koprivnice), da se nadomjesne vrste biraju prateći izvorni izgled i autentično hortikulturno oblikovanje parka kakvo je bilo prilikom njegove sadnje. Ukoliko se radi o

starim, biranim vrstama rijetke neautohtone dendro-flore raštrkane sadnje, tada ne unositi nove kultivirane vrste patuljastih formi sadene u nizovima koje se ne uklapaju u širu krajobraznu sliku parka jer djeluju preumjetno. Time se ne čuvaju tradicijske vrijednosti i izvornost parka kao kulturne cjeline naselja. Za parkove u Križevcima je 2013. godine izrađena revizijska elaboracija Hrvatskog šumarskog instituta, Centra za urbane i privatne šume, Varaždin koja osim manjih problema s biljnim bolestima i potrebe za određenim sanitarnim akcijama ne upozorava na veće probleme područja parkova.

Za sva područja gdje nisu propisane čak ni mjere zaštite, potrebno je što prije inicirati donošenje akata za provedbu s provedivim učinkovitim mjerama zaštite, poput područja Posebnog botaničkog rezervata Mali Kalnik. Na prilaznim cestama koje vode prema Malom Kalniku, a i značajnom krajobrazu treba postaviti informativnu signalizaciju i putokaze koji upućuju na ova dva zaštićena područja. Ujedno, potrebno je jače istaknuti vrijednost područja i razloga zaštite značajnog krajobraza Kalnika i posebnog rezervata Malog Kalnika brošurama koje su dostupne posjetiteljima na samom lokalitetu. Na svim zaštićenim područjima, ujedno, ukoliko su smješteni unutar ekološke mreže, potrebno je o istome također informirati posjetitelje.

Najveće zaštićeno područje Regionalnog parka Mura-Drava obuhvaća, osim prirodno vrijednih područja, ujedno i građevinska područja naselja, infrastrukturne objekte, velika područja šumskih gospodarskih jedinica šume Repaš, velike poljoprivredne površine, odnosno cijelo prekodravsko područje općine Gola s nedefiniranim užim zonama zaštite što predstavlja dodatni problem kod provođenja pojedinačnih manjih zahvata podložnih proceduri izdavanja dopuštenja, jednako kao da su u području od osobitog interesa zaštite biološke raznolikosti. Slično kao što je došlo do korigiranja granica u slučaju posebnog rezervata Veliki Pažut gdje su izuzete nepotrebno obuhvaćene poljoprivredne površine beznačajne vrijednosti u smislu tako stroge zaštite u rangu posebnog rezervata, te bi i područje Regionalnog parka trebalo na neki način s vremenom revidirati i suziti samo na najznačajniju užu zonu pridravlja s vezanim nekadašnjim mrtvicama i vodenim staništima antropogenog porijekla. U tom slučaju bilo bi olakšano i upravljanje ovim područjem, ujedno zaštićenim i kao ekološka mreža.

U godišnjem programu rada nadležne Javne ustanove, među ostalim, navedeno je praćenje staništa dabra na području Županije. U sklopu istog, potrebno je uzeti u obzir sve aspekte, tako i negativne posljedice nekadašnje reintrodukcije ove vrste na području Velikog Pažuta. Areal rasprostranjenosti dabra proširen je moguće i na područja koja nisu bila predviđena, a isto tako, posljedice koje ostavlja u polu-prirodnim ambijentima, u poljoprivrednom i vodnogospodarskom sektoru zbog nanošenja granja gradnjom brana na vodotocima i odteretnim kanalima često dovodi u pitanje funkcionalnost infrastrukture u službi sprječavanja poplava. Izvjesne štete koje zbog potrebe uklanjanja brana nadoknađuju drugi izvori, postoje i na drvnom materijalu kao posljedica rušenja stabala u šumskim područjima. U monitoring vrste potrebno je uključiti i valorizaciju samog projekta te praćenje brojnosti, rasprostranjenosti, pozitivnih i negativnih posljedica unosa ove vrste te, ukoliko je potrebno, mjere ograničavanja daljnjeg širenja i povremene redukcije populacije budući dabar nema prirodnog neprijatelja na ovom području.

Zaštićena područja predložena aktualnim Županijskim prostornim planom treba i nadalje sagledavati kao vrijedna područja te, ukoliko su uključena u područje EM, održavati i predstavljati kao zaštićena područja.

Budući je oko 30% prostora Županije obuhvaćeno nekim oblikom zaštite, osobito je važno naglasiti da nadležna ustanova koja njime upravlja ne može učinkovito obavljati ovu djelatnost sa samo dva zaposlena stručna djelatnika i bez čuvara prirode koji obavljaju neposredni nadzor na terenu sa relativno ograničenim raspoloživim sredstvima. Potrebna je, dakle, dodatna kadrovska podrška. Ipak, uz određene organizacijske promjene planskih smjernica, izradu plana upravljanja zaštićenim područjima i ulaganje u manje predložene investicije kvalitetnijeg informiranja, moguće je do određene mjere unaprijediti sadašnje stanje. Pri provođenju radnji održavanja područja koristiti u većoj mjeri instrumente izdavanja koncesijskog odobrenja, povjeravanja skrbi i ugovornog održavanja te, do sada nedostatno, mnogo intenzivnije surađivati s jedinicama lokalne samouprave te ostalim lokalnim dionicima na volonterskoj osnovi, naročito školama, nevladinim organizacijama, ekološkim udrugama, turističkim zajednicama, ribolovnim, lovnim i drugim društvima. Financijska sredstva prihodovana od upravljanja zaštićenim dijelovima koristiti namjenski, isključivo za provođenje mjera zaštite, odnosno održavanja zaštićenim područjima, ne zanemarujući pri tome područja ekološke mreže unutar Koprivničko-križevačke županije. Voditi računa da udio ukupnih raspoloživih sredstava koji se troši za namjenu provedbe konkretnih mjera održavanja statusa zaštićenih područja bude zadovoljavajući.

OSNOVNE PREPORUKE:

1.	Kadrovski osnažiti stručnu i nadzornu službu Javne ustanove s barem 2 djelatnika odgovarajuće struke;
2.	Uključiti veći broj volontera biološko-ekološke struke na stručno osposobljavanje i pomoć u obavljanju stručnih, terenskih i tehničkih, promotivno-edukativnih programa s aktivnim sudjelovanjem u projektima i monitoringu zaštićenih područja;
3.	<p>Osigurati napredak u razvoju planskog pristupa upravljanju zaštićenim područjima i područjima ekološke mreže. Prijedlog je što prije donijeti dokumentaciju planova upravljanja s određivanjem prioriternih, sada ugroženih područja radi propisivanja mjera koje će rezultirati unaprjeđenjem stanja i očuvanjem statusa zaštićenog područja.</p> <p><i>Obrazloženje:</i> <i>Upravljanje zaštićenim područjima temeljem Zakona provodi se na osnovu planova upravljanja 10-godišnjeg razdoblja koji osim ciljeva upravljanja određuju i aktivnosti za postizanje ciljeva te pokazatelje učinkovitosti upravljanja, a sukladno čl. 13. moguće ga je izraditi i za više zaštićenih područja. Obveze donošenja odluke o mjerama zaštite, očuvanja, unapređenja i korištenja zaštićenog područja propisane su odredbama čl. 142. Zakona. Kako zaštita ne bi dugoročno bila provedena neplanski i deklarativno, nužnost je donošenje planova upravljanja, odnosno provođenja mjera koje će dugoročno osigurati povoljno stanje zaštićenih stanišnih tipova. Iz pregleda postojeće dokumentacije Godišnjeg programa rada nadležne Javne ustanove evidentna je potreba za revizijom pojedinih već zastarjelih mjera ili mjera koje ne daju očekivane rezultate očuvanja svojstava staništa i vrsta koje su razlog zaštite, odnosno propisivanje mjera tamo gdje one ne postoje. Isto dokazuje i ocjena stanja zaštićenih područja koje je nadležna Javna ustanova priložila u Godišnjem programu rada za 2015. od kojih su neka područja označena kao ugrožena (potrebna je promjena načina korištenja i/ili poduzimanja dodatnih mjera zaštite budući važeće mjere ne donose očekivane rezultate. To je slučaj, primjerice, za područje Značajnog krajobraza Čambina, Posebnog geografsko-botaničkog rezervata Đurđevački pijesci, Posebnog ornitološkog rezervata Veliki Pažut te druga područja spomenuta u Godišnjem programu.</i></p> <p><i>Neke od donesenih mjera zaštite stare su više od 15 godina, dok za nekolicinu zaštićenih područja mjere, odnosno plan upravljanja nije ni donesen. Potrebno je izvršiti reviziju starih mjera te u slučaju potrebe predložiti nove odluke o mjerama zaštite, očuvanja i korištenja zaštićenog područja, odnosno pravilnika o zaštiti i očuvanju u slučaju posebnog rezervata, kako bi se sadašnje stanje ugroženosti staništa promoviralo u kategoriju zadovoljavajućeg</i></p>

	<p><i>statusa.</i> <i>U suprotnom, za očekivati je daljnju degradaciju ovih područja.</i></p> <p>Pri izradi planova i mjera potrebno je iskoristiti već postojeće rezultate projekata provedenih u proteklom razdoblju u kojima je sudjelovala nadležna Javna ustanova od kojih su neki za cilj imali upravo donošenje planova upravljanja te predložene mjere očuvanja uklopiti u nacрте novih planova upravljanja odnosno odluka o mjerama zaštite.</p> <p><i>Plan upravljanja područjima je javni dokument i mora biti dostupan na mrežnim stranicama Javne ustanove, a trebao bi ujedno obuhvatiti i ciljeve i prioritete predložene nacionalnim dokumentom Strategije i akcijskog plana zaštite biološke i krajobrazne raznolikosti Republike Hrvatske (NSAP-om).</i></p>
4.	- ponovno pokrenuti inicijativu za zaštitu Kloštarskih / Kalinovačkih peski, ostataka endemične pješčarske biljne zajednice u Općini Kalinovac u nekoj od strožih kategorija zaštite osim ekološke mreže;
5.	- prijedloge zaštićenih područja navedene u aktualnoj prostorno-planskoj dokumentaciji županijske razine, osobito područja unutar ekološke mreže, treba valorizirati kao područja čija zaštita doprinosi očuvanju ukupne bioraznolikosti županijskog prostora (mrtvica Ješkovo, Osredek, mrtvica kod Đelekovca, Bakovci, Lepa Greda, park u središtu Grada Koprivnice i druga područja). Isto vrijedi i za rijetka ugrožena staništa poput riječnih sprudova, npr. Jelkuš u Općini P. Sesvete te drugih područja ekološke mreže;
6.	- pri odabiru prioritetnih mjera upravljanja u godišnjim programima prednost dati područjima i aktivnostima koje su u službi prvenstveno saniranja stanja na zaštićenim područjima ocijenjenim ocjenom ugroženosti statusa zaštite (postizanje statusa "zadovoljavajućeg" stanja za sva zaštićena područja ili dati inicijativu za brisanje statusa zaštite za područja koja su izgubila prvobitne vrijednosti);
7.	- inicirati istraživanja zastupljenosti rijetkih i ugroženih biljnih i životinjskih vrsta te monitoring u svrhu održavanja povoljnog stanja vrsta i stanišnih tipova zaštićenih područja u suradnji s ekološkim udrugama i stručnim institucijama kao podlogu za utvrđivanje stanja i provođenje mjera upravljanja predviđenih Planom upravljanja; <i>Obrazloženje:</i> <i>Nedostaje (ili nije dostupna) dokumentacija o provedenim istraživačkim aktivnostima na zaštićenim područjima i područjima proglašene ekološke mreže na osnovu koje bi se mogle planirati daljnje aktivnosti upravljanja područjima.</i>
8.	- na području močvarnih ekosustava Regionalnog parka Mura-Drava i područja ekološke mreže potrebno provesti istraživanja ribljevog fonda i sastava biljnog i životinjskog svijeta općenito s naglaskom na potrebu prevencije unošenja stranih vrsta i procjene utjecaja ribolovnih aktivnosti na prirodnim područjima (npr. poribljavanja od strane ribolovnih društava u Ješkovo, Čambini, organiziranje državnih sportsko-ribolovnih natjecanja na području barskih ekosustava i dr.);
9.	- u većoj mjeri koristiti alternativne instrumente financiranja poput izdavanja koncesijskog odobrenja za gospodarsko korištenje zaštićenih područja, skrb te korištenje sredstava Fonda za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost i međunarodnih sredstava, a prihode od naknada i nadalje koristiti namjenski za održavanje i provođenje mjera očuvanja zaštićenih područja na terenu;
10.	- rezultate provedenih projekata, zajedno s rezultatima istraživanja iskoristiti za izradu akata za upravljanje područjem te objavljivati na mrežnim stranicama i učiniti dostupnim. Do sad isti projekti nisu rezultirali napretkom stanja po pitanju izrade dokumentacije jer nije donesen niti jedan plan upravljanja, kao ni nove mjere zaštite, a vidljiv je i manjak projekta koji bi rezultirali provođenja mjera najosnovnijeg održavanja i uređenja lokaliteta zaštićenih područja. U tablici godišnjih izvještajnih

	dokumenata nedovoljno je razlučeno koliki je udio sredstava ostvarila sama Javna ustanova u sklopu ukupne vrijednosti pojedinog projekta, koja je uloga ustanove u projektu, uloga nositelja ili partnera na projektu te kakvi su učinci utroška sredstava za provođenje mjera na samom terenu (<i>kvalitetno terensko održavanje i povoljno stanje vrsta i stanišnih tipova je pravi pokazatelj uspješnosti upravljanja zaštićenim područjem, a projekti, ukoliko nisu provedeni s istom intencijom, odnosno namjerom sprječavanja degradiranja vrijednosti zbog kojih su zaštićeni, nisu pravilno odabrani prioritetni projekti</i>). Uz to su važni i projekti informiranja i educiranja javnosti o provedenim aktivnostima, stanju i značaju područja.
11.	- provođenje projekata većim angažiranjem lokalne zajednice;
12.	- pojačati edukaciju i informiranje javnosti putem brošura i letaka koji su dostupni na određenim lokacijama poput npr. knjižnica i čitaonica, škola, vrtića, turističkim uredima i sl.;
13.	- jače istaknuti i promovirati važnost i značaj rijetkih, ugroženih biotopa (staništa) i biotopa prepoznatih kao prioritetni sukladno propisanim podzakonskim aktima, te od iznimnog značaja zaštite kao doprinos očuvanju sveukupne bioraznolikosti na razini EU, putem informiranja na mrežnim stranicama, pisanim publikacijama te razradom u sklopu godišnjeg programa rada unutar poglavlja o ekološkoj mreži, informiranjem javnosti o kategoriji ugroženosti biotopa, odnosno vrsta i značaja u nacionalnim i širim razmjerima. Primjereno informiranje vršiti i na terenu;
14.	- pronaći mehanizme suradnje sa stručno-znanstvenim institucijama, fakultetima i visokoškolskim ustanovama radi poticanja istraživačkih radova studenata pri izradi diplomskih, odnosno završnih, znanstvenih radova i dr. na zaštićenim područjima Županije uz motiviranje održavanja suradnje i po završetku izrade radova te obvezne prezentacije gotovih dokumenata od samih autora i pohranjivanja radova u Javnoj ustanovi. <i>Obrazloženje:</i> <i>U okolnostima ograničenih financijski sredstava, ovo je jedna od varijanti provođenja monitoringa općenito, inventarizacije vrsta ugroženih područja, praćenja stanja pojedinih biotopa i time popunjavanja baze dokumenata koji nedostaju. Ujedno može biti od interesa svim stranama koje pridonose takvoj vrsti suradnje.</i>

Ostale preporuke:

- upute o obveznim procedurama tijekom ishoda dokumentacije sukladno posebnim propisima koji reguliraju građenje, za provođenje zahvata ili istraživanja u zaštićenom području, odnosno, OPEM i izdavanje dopuštenja, preporuka je objaviti na službenim stranicama Javne ustanove (http://www.zastita-prirode-kckzz.hr/);
<i>Obrazloženje: potencijalni korisnici prostora koji je u statusu zaštite često nisu upoznati o režimu zaštite područja sukladno Zakonu, a tako niti da je potrebno provesti obvezne postupke Prethodne ocjene i dopuštenja za zahvate te ocjene potrebe provođenja strateške procjene planova, programa ili strategija na okoliš u sklopu kojeg se provodi Prethodna ocjena plana na ekološku mrežu, kad je riječ o JLS. Ovo se osobito odnosi na korisnike međunarodnih sredstava fondova.</i>
- nastaviti dopunjavati i ažurirati dobro koncipirane službene mrežne stranice nadležne Javne ustanove koje su obogaćene kvalitetnim foto-materijalom;
- u vremenu do izrade objedinjenog plana upravljanja za sva zaštićena područja i područja EM na službenim Internet stranicama nadležne Javne ustanove potrebno je objaviti načelne mjere zaštite i očuvanja prirodnih područja;
<i>Obrazloženje: Mogući korisnici prostora nedovoljno su upućeni o statusu zaštite, nedozvoljenim radnjama i obveznim procedurama te je potrebno dodatno informiranje i edukacija. Nedozvoljene radnje propisane su člankom 139. Zakona te su orijentir za svako slično nedozvoljeno postupanje, međutim, kao što je navedeno, mjere zabrane nisu jedine</i>

<i>mjere kojima se treba voditi pri upravljanju nekim prostorom.</i>
<ul style="list-style-type: none"> - za područje ekološke mreže inicirati izradu osnovnih mjera upravljanja; - na službenim mrežnim stranicama Javne ustanove istaknuti da Županija raspolaže područjima jedinstvenim, ne samo na području Republike Hrvatske, na kojim prevladavaju stanišni tipovi posebno ugroženi na državnoj, odnosno europskoj razini, prioritetni od interesa za Europsku uniju, a isto tako i staništima vrsta koje su ugrožene na svjetskoj, europskoj ili državnoj razini, područjima koja predstavljaju selidbene puteve životinja te navesti ostale razloge zbog čega je pojedino područje proglašeno ekološkom mrežom u sklopu europske mreže Natura 2000;
<i>Obrazloženje: Budući Javna ustanova ne upravlja samo područjima zaštićenim u nekoj od kategorija zaštite sukladno Zakonu, već i područjem ekološke mreže, preporuka je istaknuti ovo područje. U sklopu popisa područja ekološke mreže cjelokupnog teritorija Republike Hrvatske (Pravilnik o popisu stanišnih tipova, "Narodne novine" br. 88/14) nije moguće dobiti uvid u rasprostranjenost pojedinih stanišnih tipova i njihovog statusa ugroženosti isključivo na području Koprivničko-križevačke županije. Zbog toga je, radi edukacije i informiranja javnosti, pored kartografskog prikaza moguće objaviti izvod iz Popisa posebno ugroženih i značajnih stanišnih tipova i vrsta sukladno Pravilniku, "Narodne novine" br. 146/14., zajedno s linkom na preporučene mjere očuvanja ciljanih stanišnih tipova, odnosno pojedinih ciljanih vrsta. Sugestija lokalnoj upravi je iskoristiti ova prirodna obilježja ako prednosti i podlogu za svojevrsno brendiranje u turističko-promidžbenom smislu.</i>
<ul style="list-style-type: none"> - podaci o zaštićenim područjima, ekološkoj mreži i staništima dostupni su na web portalu nacionalnog Informacijskog sustava zaštite prirode, ISZP, http://www.bioportal.hr/gis/ te je umjesto postojećih karata na stranicama Javne ustanove, moguće koristiti druge interaktivne web-servise putem vidljivog pristupa poveznicom sa mrežnih stranica Javne ustanove;
<i>Obrazloženje: Na spomenutom portalu nacionalnog ISZP-a javnosti je omogućen pristup ažurnim i verificiranim prostornim podacima, odnosno interaktivna web karta na kojoj je moguće pregledavati i pretraživati sve prostorne podloge ISZP-a – staništa, vrste, zaštićena područja, područja EM i dr.</i>
<ul style="list-style-type: none"> - ažurirati propise objavljene na službenim mrežnim stranicama Javne ustanove prema aktualnom stanju; - za uklanjanje nepoželjne vegetacije metode korištenja kontaktnih herbicida zamijeniti drugim metodama održavanja područja - pretežito mehaničkim uklanjanjem

4. FINANCIRANJE ZAŠTITE PRIRODE

Okvirni uvid u financijsko poslovanje nadležne Javne ustanove, odnosno prikaz prihoda i rashoda za proteklo razdoblje od 2010. godine do 2014. godine prikazan je tablicom br 3. Ujedno, tablicom su prikazana sredstva prihodovanja iz proračuna Županije kao i prihodi iz drugih izvora kao što su sredstva Fonda za zaštitu okoliša i energetsku učinkovitost koja se redovito doznačuju za provedbu projekta „Zaštita i očuvanje bijele rode (*Ciconia ciconia L.*)“, zatim za kartiranje staništa u Posebnom rezervatu Veliki Pažut, projekt "Očuvajmo hrvatsku Saharu održavanjem Posebnog geografsko-botaničkog rezervata Đurđevački pijesci". Uz navedena sredstva prikazani su i prihodi od nadležnog Ministarstva za provedbu projekata koji su se provodili tijekom predmetnog razdoblja poput projekta "Informiranje javnosti o zaštiti Regionalnog parka Mura-Drava i prikupljanje smjernica za izradu Plana upravljanja za Regionalni park Mura-Drava“, „Prezentacija i publiciranje šuma u Regionalnom parku Mura-Drava na području Koprivničko-križevačke županije“ i drugi projekti koji se provode na području Županije. Jedna od stavki proračuna je naknada za koncesijsko odobrenje za rekreativni ribolov na području značajnog krajobraza Čambina koji Hrvatske šume redovito uplaćuju i koji se namjenski troši.

Tablica 3.: Izvod iz Financijskih izvješća o utrošenim sredstvima i prikazom prihoda i rashoda sredstava Javne ustanove za upravljanje zaštićenim dijelovima prirode na području Koprivničko-križevačke županije za razdoblje od 2010. do 2014. godine

Sredstva Javne ustanove po godinama u kn	2010	2011	2012	2013	2014
Ukupno planirano	800.400,00	816.393,96	812.587,74	843.114,29	792.316,00
Ukupno ostvareno	698.060,64	808.454,45	798.779,02	828.073,38	777.626,11
Ostvareni prihod iz Koprivničko-križevačke županije proračuna	651.560,00	769.347,87	794.466,73	771.140,95	770.135,48
<i>Utrošena sredstva za komunalne usluge (provođenje mjera zaštite)</i> <i>A. udio prihoda od Koprivničko-križevačke županije</i> <i>B. namjenski prihodi iz ostalih izvora</i>	A. 109.468,00 B. 14.302,00	A. 141.956,00 B. 17.559,00	A. 103.827,00	A. 100.859,00	A. 90.064,00
<i>Sredstva za intelektualne i osobne usluge</i>	39.833,00	59.385,00	47.780,00	39.676,00	44.602,00
Ostali prihodi i potpore državnog proračuna (Ministarstvo i FZOEU)	44.200,00	32.800,00	3.850,00	55.514,29	5.250,00
Prihodi od kamata i ostali prihodi (refundacija TZ Koprivničko-križevačke županije i dr.)	2.301,00	1.306,58	102,29	221,98	224,63
Tekuće donacije	0	5.000,00	0	0	0
Prihodi (koncesija za rekreativni ribolov u značajnom krajobrazu Čambina	0	0	360,00	1.196,16	2.016,00
Višak prihoda iz prethodnog razdoblja	64.496,41	39.606,04	17.412,26	13.698,51	58.539,67
Ukupni višak prihoda za slijedeće razdoblje	39.606,04	17.412,26	13.698,51	58.539,67	61.774,80
UKUPNI RASHODI	722.951,01 *	830.648,23 *	802.492,77 *	783.232,23 **	774.390,98 ***

Izrada: Upravni odjel za prostorno uređenje, gradnju, zaštitu okoliša i zaštitu prirode, Odsjek za zaštitu okoliša i zaštitu prirode, listopad 2015.god.

(Izvor: Financijska izvješća o utrošku sredstava Javne ustanove za upravljanje zaštićenim dijelovima prirode na području Koprivničko križevačke županije za 2010., 2011., 2012., 2013. i 2014. godinu)

Tumač znakova – preuzeto iz Financijskih izvješća usvojenih na Županijskoj skupštini tijekom proteklih godina:

* Ukupni rashodi u tekućoj godini su veći od ostvarenih prihoda. Manjak sredstava podmiren je sredstvima viška prihoda prethodnog razdoblja koji je namijenjen za provedbu višegodišnjih projekata.

** Rashodi su manji od prihoda zbog planiranih sredstava za višegodišnje znanstvene projekte započete u 2013. godini i koji će se provoditi i tijekom 2014. godine. Razlika vidljiva u prikazanom višku za sljedeće razdoblje.

*** Rashodi su manji od prihoda zbog planiranih sredstava za višegodišnje znanstvene projekte započete u 2014. godini i koji će se provoditi i tijekom 2015. godine. Razlika vidljiva u prikazanom višku .

U tablici br. 3. prikazana su i sredstva od ukupnih prihoda Javne ustanove, a koja se većim dijelom namjenski. Navedene stavke su vidljive u sredstvima komunalne usluge i sredstvima za intelektualne i osobne usluge.

5. ZAKLJUČAK

Zahvaljujući specifičnom geografskom položaju Koprivničko-križevačke županije, smještaju između nekoliko biogeografskih regija, razvedenosti reljefa, svojim geološkim, pedološkim, hidrološkim i klimatskim prilikama zauzima zapaženo mjesto među hrvatskim županijama koje se ističu raznolikošću ekoloških sustava i staništa. Posljedica toga je i velika raznovrsnost krajobraza, biljnih i životinjskih vrsta s velikim udjelom zaštićenih prirodnih područja od kojih, prema podacima GIS baze prostornih planova Koprivničko-križevačke županije područje ekološke mreže (uvršteno Natura 2000 područje EU) zauzima ukupno cca 54.000 ha, odnosno 30,88 % površine Koprivničko-križevačke županije. Zaštićena područja proglašena u nekoj od kategorija sukladno Zakonu o zaštiti prirode, zauzimaju cca 22.000 ha, odnosno 12,4 % ukupne površine Županije s napomenom da se zaštićena područja u najvećoj mjeri preklapaju sa područjem ekološke mreže. Stoga, je dakle nešto više od 30% površine Županije zaštićeno kao prirodno značajno zaštićeno područje.

Iako se radi o prilično velikom području, važno je naglasiti da kategorija zaštite najvećeg dijela tog prostora (regionalni park i ekološka mreža) ne predstavlja toliku strogu zaštitu da ograničava osnovne gospodarske, turističke i druge djelatnosti u prostoru, osim onih ograničenja koja već nisu predviđena prostornim planovima i aktualnom zakonskom regulativom. Dodatno opterećenje predstavljaju samo postupci propisani u smislu ocjene koliko zahvat utječe na ciljane zaštićene vrste i stanišne tipove te propisivanje posebnih uvjeta provođenja zahvata u zaštićenim područjima od strane nadležnog županijskog upravnog tijela za zaštitu okoliša i prirode ili nadležnog ministarstva u slučaju posebnih rezervata. To su, za sada, jedini mehanizmi očuvanja prostora ekološke mreže.

Većina zaštićenih područja Koprivničko-križevačke županije, može se ocijeniti, nije u zabrinjavajućem ili lošem stanju u odnosu na kakvoću staništa i vrsta koliko je to moguće procijeniti obilaskom terena, a bez uvida u dokumentaciju provedenih detaljnijih stručnih istraživanja vrsta i staništa. Zamjećuje se izraziti nedostatak ciljanih istraživanja, odnosno praćenja stanja prirodnih područja, općenito. Nužno je provesti barem osnovna cjelovita istraživanja najugroženijih pješčarskih i močvarnih ekosustava, svojevrsnu valorizaciju stanja prisutnih biljnih i životinjskih vrsta i stanišnih tipova s naglaskom na one rijetke i ugrožene na europskoj razini, sve kao bazu za kvalitetno planiranje daljnjih aktivnosti kroz izradu plana upravljanja zaštićenim područjem. Bez toga, ocjena stanja područja više se temelji na kvaliteti stanja "uređenosti" i održavanja područja po pitanjima odnosa prema korisnicima prostora, odnosno posjetiteljima, mjerama preventivne zaštite, edukacije i informiranja javnosti, kao i ocjeni načelnih krajobraznih karakteristika. Ipak, pojedina područja ocijenjena su kao "ugrožena" te ih je potrebno revitalizirati. Raspoloživa sredstva u većoj mjeri koristiti za održavanje terena zaštićenih područja budući neki lokaliteti djeluju nedovoljno održavani, i u smislu održavanja biocenoza i u smislu uređenja osnovne infrastrukture, osobito informativne.

Kvalitetno terensko održavanje zaštićenih područja i povoljno stanje vrsta i stanišnih tipova je pravi pokazatelj uspješnosti upravljanja zaštićenim područjem, a projekti, ukoliko nisu provedeni s istom intencijom, odnosno namjerom sprječavanja degradiranja vrijednosti zbog kojih su zaštićeni, nisu pravilno odabrani prioritetni projekti budući su neki lokaliteti ugroženog statusa. Rezultate provedenih projekata potrebno je prezentirati, iskoristiti za

daljnje planske aktivnosti i izradu upravljačkih dokumenata, a elaborate učiniti dostupnima i objaviti na službenim mrežnim stranicama.

Potrebno je uvesti upravljanje zaštićenim područjima na osnovu planova upravljanja tijekom 10-godišnjeg razdoblja koje je uputno izraditi kao objedinjeni dokument za sva zaštićena područja ili za svako područje pojedinačno, a koji osim dugoročnih ciljeva upravljanja određuje i aktivnosti za postizanje ciljeva te pokazatelje učinkovitosti upravljanja. Uz to je potrebno revidirati postojeće mjere zaštite područja tamo gdje postoje, a inicirati izradu tamo gdje nedostaju.

Ujedno, preporuka je intenzivnije uključiti veći broj lokalnih dionika u akcije održavanja zaštićenih područja, osobito škole. Osim uključivanja u akcije uređivanja područja, škole i lokalne interesne skupine su odličan partner za provođenje projekata inventarizacije i revitalizacije područja, ponovnog uvođenja već nestalih biljnih vrsta i slične akcije koje zahtijevaju minimalna sredstva i dobru organizaciju.

Nadležno tijelo za upravljanje zaštićenim dijelovima prirode, Javna ustanova za upravljanje zaštićenim dijelovima prirode na području Koprivničko-križevačke županije, raspolaže sa premalim brojem stručnih djelatnika te nema organiziranu službu terenskog nadzora. Predlaže se dodatno kadrovsko osnaživanje i, među ostalim, uključivanje u rad većeg broja volontera, prvenstveno biološko-ekološke struke radi osiguranja dovoljnih kapaciteta za rad. Time bi se osiguralo intenziviranje aktivnosti na provođenju stručnih istraživanja, odnosno nedovoljno provedenog monitoringa pojedinih područja kao i olakšana provedba predloženih ciljeva.

Provedbom predloženih mjera moguće je očekivati kvalitetnije održavanje prirodnih stanišnih tipova koji doprinose očuvanju bioraznolikosti sveukupnog živog svijeta, ne samo unutar Republike Hrvatske već i na razini zemalja Europske unije kroz zajedničku mrežu ekološki vrijednih područja Nature 2000 čiji smo sastavni dio.

